

VAGYONKEZELÉSI KONCEPCIÓ

DUNA-DRÁVA NEMZETI PARK
IGAZGATÓSÁG

2007.

HELYZETELEMZÉS

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság 1996-ban alakult. Az ekkor nemzeti parkká nyilvánított területek magukba foglalják a Duna Sió torkolat és a déli országhatár közötti, valamint a Dráva mellett lévő keskeny szalagszerű ártéri területeket, összesen 49 759 hektár kiterjedéssel. Ezen felül működési területén található a Dél-Mezőföldi Tájvédelmi Körzet 7 714,5 hektár, a Boronka-melléki Tájvédelmi Körzet 8 502,5 hektár, a Kelet-Mecsek Tájvédelmi Körzet 9 419,8 hektár és a Zselicségi Tájvédelmi Körzet 8 248,4 hektár területtel, valamint 19 Természetvédelmi Terület összesen 2 974 hektár területtel.

Az összes védett természeti terület nagysága 97 704 hektár, melyből 17 939 hektár területen rendelkezik Igazgatóságunk vagyonkezelői, és tulajdonosi jog gyakorlásával.

Saját magunk hasznosítunk 710 hektár gyepterületet, melyből 428 hektár ökológiai ellenőrzésre van bejelentve, 578 hektáron agrár-környezet gazdálkodási támogatásban részesülünk, és 122 hektár nádas kezelünk.

A gyepterület fennmaradó részéből 2 900 hektárt haszonbérbe adással kezeltetünk. A kezelési előírások betartásának ellenőrzésével biztosítjuk a természeti értékek védelmét. A fennmaradó 2 219 hektár területen az ott található természeti értékek miatt nincs mezőgazdasági hasznosítás, csak időszakos beavatkozásokat végzünk. A szántóterületből 1 400 hektárt adunk haszonbérbe. A saját hasznosításunkban lévő 269 hektár területen részben erdősítést végeztünk, illetve természetes erdősülés történik. A nádasokban csak ritkán végzünk beavatkozásokat. A szőlő, és gyümölcsös művelési ágú területeink nincsenek művelve, átalakulás alatt állnak. Halastavainkon gazdálkodási tevékenység nincs, ökológiai fenntartást folytatunk. Az erdeinkben a természeti értékek figyelembe vételével készített üzemterv szerinti gazdálkodást folytatunk. A kivitelezést saját erdőmérnökeink szakmai irányítása alatt vállalkozók végzik.

Az alábbi táblázat tartalmazza a saját vagyonkezelésben lévő területek művelési ág szerinti megoszlását:

Művelési ág	Összesen (ha)
szántó	1669
gyep	5829
szőlő	3
kert	0
gyümölcsös	2
nádas	338
halastó	143
erdő	8610
kivett	1345
összesen	17939

A saját vagyonkezelésben lévő területek tájegységenkénti megoszlása

Művelési ág	Észak Somogyi Te	Zselici Te	Tolnai Te	Szekszárdi Te	Gemenci Te	Béda-Karapancsai Te	Mecsek Te	Kelet Drávai Te	Közép-Drávai Te	Nyugat-Drávai Te
szántó	289	10	288		29	10	26	124	491	402
gyep	246	17	1994	360	201	437	310	245	715	1304
szőlő			3							
gyümölcsös							2			
nádas	2		130	32	27	98		27	22	
halastó	55				82				6	
erdő	1249	84	857	332	184	760	511	228	2224	2181
kivett	30	2	55	323	257	275	16	149	154	84
Összesen	1871	113	3327	1047	780	1580	865	773	3612	3971

Három településen állandó állattartó telepet, egy községhatárban nyári szállást működtetünk. Az állatállományunk mindösszesen 506 db, amelyből 213 szarvasmarha, 243 juh, 43 mangalica és néhány, bemutatás célját szolgáló egyéb állatfaj.

Az állattartó telepek közül a Dél-Mezőföldi TK-ban lévő nagydorogi telep infrastruktúrája általában véve kielégítő, viszont kevés a szabadtéri állatkifutója, és az épületek tetőfedése nem természetbarát.

A DDNP területén található drávaszentesi állattartó telepünk fejlesztés alatt áll, a növekvő rackaállomány téli szálláshelye kerül megépítésre 2007. év során, egyelőre víz és villanyáram bevezetése nélkül. Takarmánytárolóval nem rendelkezünk, ezért a takarmány minősége tél végére silányodik.

A rackajuhok nyári szállása, mely a DDNP területén, Darány községhatárban, a Barcsi Borókásban került kialakításra szintén fejlesztést igényel, mert a juhász öt éve ideiglenesen kihelyezett lakókocsiban vészeli át az időjárás viszontagságait, és a rovarok támadásait áprilistól szeptember végéig.

Ugyancsak a DDNP területén létrehozott kölkei szürkemarha telepünkön, mely határozatlan idejű bérleti jogviszony alapján van a használatunkban, nincs szélfogó, melyet az állatjóléti ellenőrzés jegyzőkönyvben is rögzített, valamint a téli takarmányt szabadtéren tároljuk.

TERMÉSZETI ÉRTÉKEINK

A DDNPI **Béda-Karapancsa tájegységében** magyar szürkemarha legeltetéses tartásával az ártéri mocsárterek alábbiakban ismertetett természeti értékeinek fenntartását végezzük. Célkitűzésünk, hogy a pásztoroló, és szakaszos legeltetés váltásával megakadályozzuk az ártéri terület cserjésedését, valamint a késleltetett kaszálással megőrizzük a védett növények életterét. Gyepfoltok őszi történő visszahagyásával biztosítjuk a harisállomány sikeres költését.

Az ártéri mocsárrét gyakran kerül hosszabb ideig elárasztás alá, uralkodó faja a réti ecsetpázsit (*Alopecuretum pratensis*), jellegzetes védett növényei a nyári tőzike (*Leucojum aestivum*), a réti iszalag (*Clematis integrifolia*), a szibériai nőzirom (*Iris sibirica*) és a mocsári aggófű (*Senecio paludosus*). Jellegzetes színfoltja e réteknek az őszi kikerics (*Cochlicum autumnale*). Fokpartokon találkozhatunk a védett fekete galagonya (*Crataegus nigra*) példányaival. Hazánkban kizárólag a Duna Budapest alatti szakaszán maradt meg, legnagyobb példányaival itt található. A nedves rétek lakója a fokozottan védett haris (*Crex crex*). Költésének zavartalansága érdekében a kaszálási munkák időpontját és elvégzésének módját a kezelési előírásokban leírtak szerint kell megválasztani. A vízparti sávban találkozhatunk a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) példányaival. Táplálkozni jár ide a fehér gólya (*Ciconia ciconia*) és a fekete gólya (*Ciconia nigra*).

A DDNPI **Közép-Dráva tájegységében**, és a **Darányi borókásban** magyar szürkemaráhakkal valamint a hortobágyi rackajuhokkal tartjuk fenn az erdőirtásokat követően a rendszeres legeltetés, kaszálás következtében kialakult gyepeket A legeltetéses állattartás megakadályozza az erdő és a cserjék térhódítását, valamint elősegíti az itt található életközösségek természetes fennmaradását

A Dráva árterén fekvő mocsárrétek az erdőirtásokat követően a rendszeres legeltetés és kaszálás következtében kialakult másodlagos gyepek. Jellemző növényfajaik a gyepes sédbúza (*Deschampsia caespitosa*), a réti ecsetpázsit (*Alopecurus pratensis*), a réti boglárka (*Ranunculus acris*), a mocsári gólyahír (*Caltha palustris*), a réti kakukktorma (*Cardamine pratensis*) és az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*). A legelő nagy számban nyíló védett növényei a nyári tőzike (*Leucojum aestivum*) és a kockásliliom (*Fritillaria meleagris*), a mélyebben fekvő, sásos részeken virít a pompás kosbor (*Orchis laxiflora ssp. elegans*) és a hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*). Az üde kaszálóréteknek különösen értékes a lepkefaunája, megtalálható itt a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és a fecskefarkú lepke (*Papilio machaon*), előfordulhat a vérfű boglárka (*Maculinea teleius*), a zanót boglárka (*Maculinea nausithous*) és a havasi tűzlepke (*Palaeochrysophanus hippothoe*) is. A mocsárrét mély, vízállásos foltja az átvonuló vízimadarak és partimadarak számára fontos terület. Megfigyelhető a területen a böjti réce (*Anas querquedula*), a kanalas réce (*Anas clypeata*), a pajzsoscankó (*Philomachus pugnax*), a szürke gém (*Ardea cinerea*), a nagy kócsag (*Egretta garzetta*), költőmadarak a sárszalonka (*Gallinago gallinago*), a bíbic (*Vanellus vanellus*), a rozsdás csuk (*Saxicola rubetra*), a sárga billegető (*Motacilla flava*) és a réti tücsökmadár (*Locustella naevia*). Táplálkozni jár a területre a fehér gólya (*Ciconia ciconia*) és fekete gólya (*Ciconia nigra*).

A Darányi borókás területén a mészkerülő homoki gyepek főleg a száraz bucka-tetőkön és a buckák oldalán található. A terület borókás legelői és gyepei erdőirtás és legeltetés következtében kialakult másodlagos gyepek. A legelőerdő-gazdálkodás eredményeként szaporodott el a területen a közönséges boróka (*Juniperus communis*) is. A legeltetés felhagyása beerdősüléssel és a fényigényes boróka visszaszorulásával jár. Védett növényfajai a fekete kökörösín (*Pulsatilla pratensis ssp. nigricans*), a homoki kocsord (*Peucedanum arenarium*) és a rejtőke (*Teesdalia nudicaulis*). A gazdag rovarvilágból figyelmet érdemelnek a homokfutrinkák (*Cicindela sp.*), a boróka fájában fejlődő borókacincér (*Semanotus ruscicus*), a hangyaleső (*Myrmeleon bore*), a sisakos sáska (*Acrida hungarica*). A védett gerincesek közül megtalálható itt a homokvidékekre jellemző ásóbéka (*Pelobetes fuscus*), a borókásban gyakori a zöld gyík (*Lacerta viridis*) és előfordul a rézsiszló (*Coronella austriaca*) is. A nyílt gyepeken fészkel a cigánycsuk (*Saxicola torquata*) és az erdei pacsirta (*Lullula arborea*), valamint itt táplálkozik számos más madárfaj, pl. a búbos banka (*Upupa epops*) és a földiméheket fogyasztó darázsölyv (*Pernis apivorus*). Számos madárfajnak nyújtanak ideális

búvó és fészkelőhelyet a borókabokrok is. Többek között találkozhatunk tövisszúró gébiccsel (*Lanius collurio*), őszapóval (*Aegithalos caudatus*), zöldikével (*Chloris chloris*).

A darányi borókás 2000. év nyarán leégett. A borókást pusztító tűz után kézzel végeztünk helyreállítást, majd a juhok legeltetésével akadályozzuk meg a parlagnyit, a kései meggy és a szolidágó elterjedését. Továbbá a juhok rágása, valamint taposása életteret biztosít a boróka visszatelepedéséhez

A **Dél-Mezőföldi Tk** területére a veszélyeztetett ürgepopuláció élőhelyének fenntartása érdekében hoztuk vissza 2004. év májusában az őshonos és régen honosult fajtakörbe tartozó birkafehérét, a cikta juhot. A terület természetvédelmi kezelésén túl így közreműködünk a kihalással fenyegetett tolnai cikta tájfajta génmegőrzésében is.

A Szenes legelőre telepített ürgek a folyamatosan rágott területet igénylik, ezért a kijelölt területet naponta juhokkal járattjuk. Célkitűzésünk, hogy fenntartsuk a kézi munkával kitisztított homoki, és üde gyepeket, megőrizzük az árvalányhaj termőterületet, és visszaszorítsuk az erdő térhódítását.

A Szenes legelő a Dél-Mezőföld egyik legnagyobb kiterjedésű összefüggő homokgyepe. A mészkedvelő homokpuszta mélyebb fekvésű, vizes részein **gyapjúsásos és homoki láprétek** mozaikja található. Ez a termőhelye endemikus gombafajunknak a szekszárdi csiperkének (*Agaricus maskae*). A zártabb gyepek védett növényfaja a homoki árvalányhaj (*Stipa sabulosa*), a kései szegfű (*Dianthus serotinus*), a fekete kökörcsin (*Pulsatilla pratensis ssp. nigricans*) és a homoki nőszirm (*Iris arenaria*). A nyíltabb részeken találkozhatunk homoki varjúhájjal (*Sedum sartorianum*) és báránypirosítóval (*Alcanna tinctoria*). A nedvesebb területek kiszáradó láprétegeinek szélében orchideák virítanak. Tavasszal az agárkosbor (*Orchis morio*) és a hússzínű ujjaskosbor (*Dactylorhiza incarnata*), ősszel a mocsári nőszőfű (*Epipactis palustris*) és az őszi füzértekeres (*Spiranthes spiralis*) nyílik. A legelő állatvilágának jellegzetes védett fajtái a szongáli cselőpók (*Lycosa singoriensis*), a sisakos sáska (*Acrida hingarica*), az imádkozó sáska (*Mantis religiosa*) és számos madárfaj: pl. a kis örgébics (*Lanius minor*), búbosbanka (*Upupa epops*), gyurgyalag (*Merops apister*) és a parlagi pityer (*Anthus pratensis*). A homokgyepek védett ürgeállománya a térségben költő kerecsensólyom (*Falco cherrug*) fontos tápláléka.

A KÍVÁNT CÉLÁLLAPOT

A természetvédelmi kezelési tervben foglaltak megvalósítása, a védett természeti területek természeti értékeinek fennmaradását biztosító hasznosítási, és kezelési módok alkalmazásával.

A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság kezelésében lévő terület nagysága 2007.01.01.-én 17.939 hektár, melyből 8.600 hektár (48%) erdő művelési ágban van nyilvántartva, illetve átminősítés előtt áll még megközelítően 150 hektár. A Dráva mentén 187 hektárral növekedni fog a vagyonnevelésünkben lévő terület nagysága, mivel a volt állami gazdasági erdőket a Kincstári Vagyoni Igazgatóság (KVI) átadja Igazgatóságunknak.

A 630 hektárnyi osztatlan közös tulajdonban lévő területek jogállását vásárlással, vagy területmegosztással kívánjuk rendezni.

Gyep művelési ágban van 5 829 hektár nagyságú terület az összes terület 32% százaléka, amely az elkövetkező tíz év folyamán számottevően nem fog változni. Az összterületet 70

hektár nagyságú szántóterület gyepké minősítésével növelni kívánjuk. A természetes erdőszűlés, a már megtörtént erdőtelepítések, cserjésedés, és mocsarasodás hasonló nagyságú gyepterület átminősítését fogja eredményezni.

A gyepársulások fenntartását végző állatállomány számára szükséges legelő, és téli takarmánytermő területünk jelenleg megfelelő nagyságú és minőségű. Ezeknek a területeknek az elhelyezkedése azonban nem minden esetben ideális. Barcs, és Kölked határában változtatni kívánunk a birtokhasználatban oly módon, hogy az állattartó telep környezetében haszonbérbe adott gyepterületek helyett távolabbi, a bérlő számára is megfelelő földrészleteket kínálunk fel cserébe, és a jelenleg bérbe adottakat saját hasznosításba vonjuk.

A drávaszentesi állatállomány növekedésével arányosan 2009. évtől csökkenteni tervezzük a bérbeadott szántóterületet, és azt gyepké alakítva kívánjuk hasznosítani. A Barcsi borókásban jelenleg erdő művelési ágban, de nem üzemtervezett erdőként nyilvántartott területet fokozatosan legelővé alakítjuk.

Szántó művelésben 1 675 hektár területet (9%) tartunk nyilván, melyből 70 hektár nagyságot még 2007. év során gyepké minősítünk. Ezt a művelési ágot nem kívánjuk nemzeti parki védettségű kategóriában a későbbiekben fenntartani. (Jelenleg 1 103 hektár szántó szerepel ebben a védettségű kategóriában.) A haszonbérleti igényeket folyamatosan visszaszorítjuk, és gyeptelepítéssel átalakítjuk. Ennek fő célpontja az a 300 hektár nagyságú, a drávaszentesi állattartáshoz közvetlenül kapcsolódó terület, ami jelenleg haszonbérleti szerződéssel nagyüzemi hasznosítás alatt áll. A baranyai Dráva szakaszon fekvő szántókon 110 hektáron erdőszűtést tervezünk.

A haszonbérbe adott szántóterületek nagyságát, az előbb hivatkozott indok alapján 2009. évtől folyamatosan csökkenteni kívánjuk, míg a gyepke esetében nem lesz számottevő változás. Az állattartástól távol elhelyezkedő gyepterületek saját hasznosítása továbbra sem célunk, mivel egyrészt az azokon található természeti értékek bérbeadással is megőrizhetők, másrészt a takarmány szállítási költségei jóval nagyobb pénzügyi terhet jelentenek, mint az esetlegesen befolyó agrártámogatások, valamint az állatállomány nagysága sem indokolja ezek művelésbe vonását.

Vásárlásból területnövekedésre nem számítunk, mivel a rendelkezésünkre bocsátott pénzügyi fedezet a területvásárlást csak a kijelölt tulajdonosi jog gyakorlásával érintett ingatlanokra korlátozza, amelyeken már jelenleg is kezelők vagyunk. Pályázati forrásokból kívánjuk megszerezni a nemzeti parki védettségű szintű területen szigetként meglévő bátai 200 hektár nagyságú, szántót, melyen élőhely rekonstrukciós terveink vannak. Szintén pályázati forrásból 40 hektár erdő vásárlását tervezzük.

A 2009. évtől megindítandó agrártámogatási programban 700 hektár gyepterülettel kívánunk pályázni, valamint folytatni kívánjuk a nádgazdálkodási célprogramot is.

Az eddig kihasználatlanul hagyott halastó célprogramot is igénybe kívánjuk venni, hiszen 140 hektár tófelületen jelenleg is ökológiai fenntartást folytatunk.

A tehénállomány fiatalításával biztonságossá tudjuk tenni a tehénkvóta kihasználásunkat, valamint a juhállomány növekedésével az anyajuh támogatásból is jelentősebb mértékben részesülhetünk.

A szürkemarha állományunknál a tenyésztési munka minőségén kívánunk változtatni. A tehénállomány fiatalításával, és a saját tenyésztésbe vett üszők vérvonalának, és küllemi jegyeinek figyelembe vételével magasabb tenyészértékű állományt kívánunk létrehozni.

A cikta juh fenntartásában elért eredményeinket - jelenleg négy vérvonal - több vérvonal kialakításával szeretnénk megerősíteni, és az állományt négyszáz anyás tenyészetté növelni.

A hortobágyi rackaállományunkat, mely a ritkább, fekete színváltozat törzstenyészeteként működik, 150 anyás tenyészetté kívánjuk fejleszteni. Ennek a nyári legelő nagysága szabja meg a felső határát.

A mangalica vörös, és fekete színváltozatát, a bemutatás célját szolgáló állatok szintjén kívánjuk tartani.

A nagydorogi állattartó telep környezetvédelmi működési engedélyét be kell szerezni, és a gazdasági épületek tetőszerkezetét cseréppel tervezzük befedni. A szabadtéri trágyatárolást csurgalékmentes trágyatárolással ki kell váltani.

Drávaszentesen lábaspajta építésével a minőségi szénatárolást, az akolba történő villany és ivóvíz bevezetésével az állatok komfortosabb tartását tudjuk megoldani. A tenyész bikák tartására elkülönített karám, valamint a munkagépeknek féltetős gépszín szükséges.

Kölkeden szabadtéri trágyatárolást csurgalékmentes trágyatárolással kell kiváltani, az állatok védelme érdekében féltetős állatbeálló, valamint takarmánytároló építését tervezzük.

A természetvédelmi kezelési célok költséghatékony megvalósításához a fenti fejlesztési feladatok elvégzését a hosszú távú és éves vagyongazdálkodási terveinkben mutatjuk be.

A MEGVALÓSÍTÁSHOZ SZÜKSÉGES FELADATOK

A gyepterületek legeltetéssel történő kezeléséhez az állatállomány további növelése szükséges. A gyephasználatban legnagyobb szerepe a szarvasmarháknak van, ezért törekedünk a magyar szürkemarha nőivarú egyedeinek növelésére, hogy ismét 100 egyed fölé emelkedjen a tehénlétszámunk.

Állatállományunk létszámának növelése és az állattartás kiterjesztése az eddig ilyen tevékenységet nem folytató tájegységekre személyi, tárgyi, építményi fejlesztéseket is igényel. A takarmányok előállítását jelenleg szolgáltatás igénybevételével végeztetjük el, de a drávaszentesi tenyésztelep körzetében lévő területek kezelésére szükséges egy állandó alkalmazottat felvenni.

ESZKÖZRENDSZER

A természetvédelmi vagyongazdálkodást közvetlenül szolgáló tárgyi eszközök a jelenlegi feladathoz megfelelőek, de a területkezelés növelésével az eszközrendszer fejlesztése elengedhetetlen.